

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie szans i wyzwań związanych z większą konkurencyjnością europejskiego przemysłu drzewnego i meblarskiego (opinia z inicjatywy własnej)

(2012/C 24/04)

Sprawozdawca: **Josef ZBOŘIL**

Współsprawozdawca: **Patrizio PESCI**

Dnia 20 stycznia 2011 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie

szans i wyzwań związanych z większą konkurencyjnością europejskiego przemysłu drzewnego i meblarskiego

(opinia z inicjatywy własnej).

Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 27 września 2011 r. Sprawozdawcą był Josef ZBOŘIL, a współsprawozdawcą Patrizio PESCI.

Na 475. sesji plenarnej w dniach 26–27 października 2011 r. (posiedzenie z 26 października) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 120 do 1 – 2 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Europejski przemysł drzewny i meblarski (jak również przemysł celulozowo-papierniczy), w którym wykorzystuje się głównie naturalny surowiec odnawialny, jakim jest drewno, odgrywa zasadniczą rolę w rozwoju gospodarki ekologicznej. EKES odnotowuje, że obecnie występują niestety istotne niespójności między pewnymi elementami niektórych polityk i inicjatyw UE, co ma poważny wpływ na konkurencyjność i rentowność gałęzi przemysłu związanych z leśnictwem.

1.2 Jeśli chodzi o wykorzystanie drewna, przemysł ten ma do czynienia z rosnącą konkurencją ze strony sektora energii ze źródeł odnawialnych, z powodu dotacji i innych środków na rzecz wykorzystania biomasy (drewno jest jednym z głównych paliw wykorzystywanych przy produkcji energii z biomasy). Trudności dotyczą także inwestycji, badań, szkoleń, przyciągania młodych pracowników oraz ograniczeń administracyjnych związanych z zamówieniami publicznymi. Ponadto sektor meblarski zmagają się z dramatycznym wzrostem cen surowców, takich jak skóra, plastik, włókna naturalne i pochodne ropy naftowej.

1.3 EKES wzywa instytucje UE i państw członkowskich, by podjęły zdecydowane zobowiązanie do dostosowania i ukształtowania takich ram legislacyjnych, które zwiększą konkurencyjność i pomogą poprawić dostęp przemysłu drzewnego i meblarskiego oraz przemysłu celulozowo-papierniczego do zaopatrzenia w podstawowy surowiec. EKES przypomina, że istnieje pilna potrzeba przeprowadzenia szczegółowych analiz problemów związanych z zaopatrzeniem gałęzi przemysłu związanych z leśnictwem oraz sektora energii odnawialnej (biomasa) w surowiec drzewny.

1.3.1 EKES zachęca Komisję do współpracy z przemysłem leśnym i drzewnym w celu przedstawienia odpowiednich konkretnych działań służących rozwiązaniu omawianych

problemów. Aby ułatwić współpracę, Komitet sugeruje utworzenie nieformalnej, neutralnej, międzyinstytucjonalnej grupy ekspertów – mającej także powiązania z odpowiednimi zainteresowanymi stronami – ds. drewna jako surowca zrównoważonego. CCMI jest oczywiście zainteresowana udziałem w tej grupie.

1.4 Europejskie badanie „EUwood”⁽¹⁾ wskazuje, że zużycie drewna do produkcji energii ma wzrosnąć z 346 mln metrów sześciennych w 2010 r. (3,1 EJ) do 573 mln metrów sześciennych (5 EJ) w 2020 r. i może osiągnąć 752 mln metrów sześciennych w 2030 r. (6,6 EJ). Liczby te opierają się na założeniu, że udział drewna w produkcji energii ze źródeł odnawialnych będzie malał – z 50 % w 2008 r. do 40 % w 2020 r. Oczekuje się, że w 2025 r. pojawi się deficyt drewna wynoszący 200 mln m³, a w 2030 r. – 300 mln m³.

1.5 EKES opowiada się za uwzględnieniem drewna jako surowca o kluczowym znaczeniu w europejskim partnerstwie innowacji w dziedzinie surowców, zgodnie z zaleceniami zawartymi w komunikacie Komisji nt. surowców. W tym kontekście należałoby zwłaszcza zbadać możliwości w zakresie ponownego wykorzystywania i recyklingu.

1.6 Polityki UE związane z lasami powinny wspierać aktywną gospodarkę leśną. EKES sugeruje w szczególności, by Komisja promowała uprawę drzew energetycznych w uprawach o krótkiej rotacji. Należy także przeanalizować możliwe działania służące zadbaniu o to, by drewno nadające się do wykorzystania przemysłowego nie było przeznaczane do produkcji energii odnawialnej.

⁽¹⁾ Źródło: europejskie badanie „Rzeczywisty potencjał zmian w zakresie wzrostu i użytkowania lasów w UE. EUWOOD”, s. 45, rozdział 3.5 „Przyszłe zapotrzebowanie na energię z drewna” – „(...) Przewiduje się, że zużycie drewna na potrzeby wytwarzania energii wzrośnie z 346 mln m³ w 2010 r. (3,1 EJ) do 573 mln m³ (5 EJ) w 2020 r. i może osiągnąć 752 mln m³ w 2030 r. (6,6 EJ). Liczby te opierają się na założeniu, że udział energii wytwarzanej z drewna w całkowitej energii ze źródeł odnawialnych obniży się z 50 % w 2008 r. do poziomu 40 % w 2020 r.”.

1.7 EKES podkreśla potrzebę aktywnego promowania budynków ekologicznych, w których wykorzystywano by w całym cyklu ich życia przyjazne dla środowiska i efektywne z punktu widzenia zasobów struktury i procesy. W tym celu użyteczne mogłoby być doroczne wydarzenie, np. warsztaty (wspierane przez EKES i ewentualnie odpowiednie służby Komisji) pokazujące budynki i projekty zgodne z zasadami rozwoju zrównoważonego.

1.8 EKES przyjmuje z zadowoleniem propozycję wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej Antonia Tajaniego dotyczącą wprowadzenia „testu konkurencyjności” przed podpisywaniem umów o partnerstwie handlowym między UE a krajami trzecimi. Zgadza się także, że konieczne byłoby dokonywanie oceny wpływu wszystkich innych inicjatyw politycznych (dotyczących np. energii, handlu, ochrony środowiska, spraw społecznych i ochrony konsumenta) na konkurencyjność przemysłu przed ich realizacją.

1.9 W celu podniesienia wydajności i utrzymania przewagi nad konkurencją omawiana branża potrzebuje pracowników wyszkolonych w zakresie najnowocześniejszych umiejętności i technologii. EKES przyjmuje z zadowoleniem proaktywne podejście przemysłu do ochrony pracowników przed narażeniem na szkodliwe czynniki w miejscu pracy, a także zaangażowanie sektora na rzecz zapewnienia możliwości kariery zawodowej i bezpieczeństwa zatrudnienia pracowników, ochrony ich zdrowia i dobrego samopoczucia, rozwijania umiejętności i kompetencji oraz osiągnięcia równowagi między życiem zawodowym a prywatnym.

1.10 Dotychczas odniesiono zdecydowanie niewielkie sukcesy, jeśli chodzi o akceptację na szczeblu UE projektów badawczych i innowacyjnych dotyczących przemysłu drzewnego i meblarskiego. By zapewnić większe wsparcie badawczo-rozwojowe dla europejskiego przemysłu drzewnego i meblarskiego, w przyszłych programach trzeba będzie zwrócić szczególną uwagę na specyficzne trudności i potrzeby MŚP.

1.11 EKES przypomina znaczenie ścisłej współpracy między przemysłem a instytucjami europejskimi i rządowymi w zakresie walki z podrabianiem towarów. EKES popiera w związku z tym utworzenie europejskiego standardowego patentu i wzywa do stworzenia „karty produktu” dla wyrobów meblarskich. Bardzo pomocny byłby także rozwój technologii ułatwiających potwierdzenie oryginalności. EKES zaleca, by UE podjęła działania w celu zwiększenia zdolności instytucjonalnej krajowych służb celnych oraz by zorganizować Europejski / Ogólnokrajowy Dzień Walki z Podrabianiem Produktów.

2. Przemysł drzewny i meblarski w Unii Europejskiej⁽²⁾

2.1 Przemysł drzewny i meblarski to ważny, zrównoważony, innowacyjny i przyjazny środowisku sektor, którego obroty w 2008 r. wyniosły ok. 221 mld EUR, a poziom zatrudnienia w ponad 365 tys. przedsiębiorstwach – z których większość stanowią MŚP – 2,4 mln osób. Blisko połowę obrotu generuje przemysł meblarski, a w dalszej kolejności: produkcja elementów budowlanych (19,3 %), tartacznictwo (13,9 %) oraz produkcja paneli (9,2 %). Ogólny kryzys finansowo-gospodarczy wywarł duży wpływ na cały sektor: w latach 2008–2009 obroty spadły o ponad 20 %. Przemysł celulozowo-papierniczy

w Europie to pozostała część przemysłu bazującego na surowcach leśnych: jego roczny obrót wynosi 71 mld EUR, a produkuje on 36 mln ton celulozy i 89 mln ton papieru.

2.2 Pod względem poziomu zatrudnienia 51 % ogółu pracowników sektora przypada na przemysł meblarski. Najwięcej osób zatrudnionych jest we Włoszech (363 tys. miejsc pracy), następnie w Polsce, Niemczech, Hiszpanii i Wielkiej Brytanii. W nowych państwach członkowskich UE w sektorze tym zatrudniona jest szczególnie duża liczba osób: z ogólnej liczby pracowników 34 % zatrudnionych jest w branżach przetwarzających drewno. Przemysł drzewny i meblarski częstokroć oferuje miejsca pracy na obszarach oddalonych bądź słabo uprzemysłowionych lub słabo rozwiniętych, a tym samym wnosi istotny wkład w rozwój gospodarki obszarów wiejskich. Przemysł celulozowo-papierniczy bezpośrednio tworzy 235 tys. miejsc pracy, a pośrednio 1 mln miejsc pracy. 60 % wszystkich miejsc pracy jest usytuowanych na obszarach wiejskich.

2.3 Ze względu na wykorzystywanie głównie naturalnego surowca odnawialnego, drewna, a także ze względu na osiągnięcia w dziedzinie zrównoważonego rozwoju omawiany sektor jest prekursorem rozwoju gospodarki ekologicznej, będącej jednym z kluczowych celów UE na przyszłość. Przemysł celulozowo-papierniczy także ma doskonałe wyniki w zakresie wpływu na środowisko. Jeśli chodzi o surowce, połowa włókien wykorzystywanych do produkcji papieru pochodzi z recyklingu. Druga połowa świadczy o dobrym wykorzystywaniu zasobów: 20–30 % włókien pochodzi z odpadów wytwarzanych przez inne branże, 40–60 % to drewno małowymiarowe z leśnictwa, a tylko 20–30 % pochodzi ze zrębu.

2.4 Niestety istnieją obecnie niespójności między pewnymi elementami niektórych polityk i inicjatyw UE, co ma poważny wpływ na konkurencyjność i rentowność sektora. W zakresie wykorzystania drewna europejski przemysł drzewny i meblarski ma do czynienia z rosnącą konkurencją ze strony sektora produkcji energii ze źródeł odnawialnych, z powodu dotacji i innych środków na rzecz wykorzystania biomasy (drewno jest jednym z głównych paliw wykorzystywanych przy produkcji energii z biomasy). Pojawiają się też trudności w zakresie inwestycji, badań naukowych, szkoleń i kształcenia, a także przyciągania do sektora młodych pracowników. Ograniczenia administracyjne związane z zamówieniami publicznymi wywierają dodatkową presję na ten sektor.

2.5 Sektor ten zmagają się z rosnącą konkurencją ze strony gospodarek wschodzących, w których koszty są niskie, oraz z rosnącą ilością technicznych barier handlowych. Ponadto branża meblarska nie tylko ma trudności z dostępem do drewna jako surowca, ale także musi stawić czoła drastycznemu wzrostowi cen surowców, takich jak skóra, plastik, włókna naturalne i pochodne ropy naftowej.

2.6 Jeśli instytucje UE nie zobowiążą się do stworzenia ram legislacyjnych mogących wzmocnić konkurencyjność i nie zagwarantują dostaw surowców dla przemysłu drzewnego i meblarskiego, przyszłość całego sektora będzie nadal stała pod znakiem zapytania.

⁽²⁾ Źródło: Sprawozdanie roczne Europejskiej Federacji Producentów Paneli (EPF) za lata 2009–2010.

3. Wpływ prawodawstwa europejskiego w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych na popyt na drewno

3.1 EKES jest poważnie zaniepokojony skutkami pakietu klimatyczno-energetycznego Komisji dla rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz dla ogólnej dostępności drewna, stanowiącego surowiec dla omawianego sektora. EKES jest rozczarowany faktem, że stosowanie nieodpowiednich systemów dotacji dla produkcji energii odnawialnej, które stworzono z myślą o spełnieniu zobowiązań na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu, sprawiło, że bardziej opłaca się bezpośrednio spalać drewno niż wykorzystywać je do wytwarzania produktów. Ma to poważny wpływ na zaopatrzenie przedsiębiorstw drzewnych w drewno oraz na ich ogólną konkurencyjność i rentowność.

3.2 EKES wzywa Komisję Europejską do przeprowadzenia szczegółowej analizy problematyki zaopatrzenia w surowce drzewne sektorów bazujących na surowcach leśnych oraz sektora produkcji energii ze źródeł odnawialnych (biomasy). EKES zachęca Komisję do współpracy z przemysłem leśnym i drzewnym w celu przedstawienia odpowiednich konkretnych działań służących rozwiązaniu omawianych problemów. Aby ułatwić współpracę, Komitet sugeruje utworzenie nieformalnej, neutralnej, międzyinstytucjonalnej grupy ekspertów – mającej także powiązania z odpowiednimi zainteresowanymi stronami – ds. drewna jako surowca zrównoważonego. CCMI jest oczywiście zainteresowana udziałem w tej grupie.

3.3 EKES przychyliła się do apelu przemysłu drzewnego i papierniczego o przyjęcie wyważonego podejścia do kwestii wykorzystania energii pochodzącej z biomasy drzewnej w celu uniknięcia zakłóceń rynku związanych z dostępnością i ceną surowców leśnych dla przemysłu wytwórczego. Należy także wziąć pod uwagę, że wiele przedsiębiorstw produkujących panele było zmuszonych zmniejszyć moce produkcyjne w okresie między czerwcem 2009 r. a czerwcem 2011 r. – nie z przyczyn finansowych czy technologicznych, ale z powodu niedostępności surowców.

3.4 Chociaż biomasa drzewna ma zdecydowanie największą (w porównaniu z innymi rodzajami biomasy) gęstość energii (przepływ energii w watach na metr kwadratowy), to należy pamiętać, że jest ona nadal bardzo niska ($0,6 \text{ W/m}^2$). Na przykład elektrownia opalana drewnem o mocy zainstalowanej 1 GW, 70-procentowym współczynnikiem wykorzystania mocy i 35-procentowej wydajności konwersji energii wymagałaby rocznych zbiorów z około 330 tys. ha plantacji, co stanowi odpowiednik powierzchni równej prawie $58 \times 58 \text{ km}^2$ (3). Realizacja europejskich celów w zakresie energii odnawialnej przy oczekiwanym udziale biomasy wymagałaby 340–420 mln metrów sześciennych netto biomasy drzewnej.

3.5 Jeśli chodzi o promowanie odnawialnych źródeł energii i biomasy, EKES uznaje za niezbędne następujące zasady:

(3) Vaclav Smil: „Power Density Primer – Understanding the Spatial Dimension of the Unfolding Transformation to Renewable Electricity Generation”, maj 2010 r.

— w swoich planach działania dotyczących energii ze źródeł odnawialnych państwa członkowskie powinny oszacować ilość biomasy drzewnej, jaka w danym kraju lub regionie jest jednoznacznie dostępna dla przemysłu energetycznego, a także ilość biomasy już wykorzystywanej przez przemysł drzewny jako surowiec, przed wdrożeniem środków promujących stosowanie odnawialnych źródeł energii;

— aby przywrócić naturalną równowagę pomiędzy wykorzystaniem drewna jako surowca do obróbki a wykorzystaniem biomasy do celów energetycznych, należy unikać dotowania bezpośredniego spalania drewna;

— trzeba wdrożyć odpowiednie metody w celu zapewnienia optymalnego stopnia odzyskiwania i recyklingu odpadów drzewnych i pozostałości proprodukcyjnych;

— promowanie zasady wykorzystywania kaskadowego (wytwarzanie produktów, ponowne wykorzystywanie, naprawa i recykling, wykorzystanie wartości energetycznej);

— wspieranie przez instytucje europejskie i krajowe działań na rzecz lepszego pozyskiwania drewna z lasów oraz innych źródeł (4) oraz wsparcie dla stosowania w leśnictwie drzew o krótkiej rotacji na potrzeby produkcji energii z biomasy.

3.6 Z ekonomicznego punktu widzenia wartość dodana w przemyśle drzewnym obliczana jest na 1 044 EUR na tonę drewna suchego i 118 EUR na tonę drewna wykorzystywanego jako źródło bioenergii. Jeśli chodzi o zatrudnienie, przemysł drzewny generuje 54 roboczogodziny na tonę drewna suchego, podczas gdy w sektorze bioenergii są to tylko 2 roboczogodziny (5). Zatem w kontekście obiegu węgla branża produktów drewnopochodnych zapewnia znacznie większe korzyści związane z zatrudnieniem i wartością dodaną niż bezpośrednie spalanie drewna.

3.7 Sektor drzewny od wielu dziesięcioleci przyczynia się do zrównoważonego wykorzystywania energii i zasobów naturalnych, prowadząc pionierską działalność w obszarze generowania energii ze źródeł odnawialnych. Jest to kolejny ważny wkład w łagodzenie zmiany klimatu.

3.8 Prócz tego uzyskano istotne oszczędności energii dzięki inwestycjom w nowoczesny sprzęt i nowoczesne procesy, generujące większość energii dla potrzeb procesów przemysłowej obróbki drewna z biomasy drzewnej niezdatnej do recyklingu. Nawet do 75 % energii koniecznej do produkcji wyrobów z drewna wytwarza się bowiem z odpadów drewnianych i drewna pochodzącego z odzysku. Sektor ten stale podnosi też swój poziom recyklingu drewna dzięki znacznym inwestycjom w technologie innowacyjne.

(4) „Mobilisation and efficient use of wood and wood residues for energy generation”. Sprawozdanie II grupy roboczej ad hoc Stałego Komitetu ds. Leśnictwa nt. pozyskiwania i wydajnego wykorzystania drewna i odpadów drewnianych do wytwarzania energii.

(5) „Tackle Climate Change: Use Wood”. Publikacja CEI-Bois, listopad 2006 r.

3.9 Drewno to zasób ograniczony i przemysł drzewny stara się korzystać z niego jak najefektywniej. W ostatnich dwóch dziesięcioleciach sektor ten stworzył sieci logistyczne służące zbieraniu i odzyskiwaniu drewna z recyklingu. Jednakże EKES jest świadomy tego, że w szeregu państw członkowskich wartościowe zasoby drzewne trafiają na wysypiska śmieci, co jest sprzeczne z celami europejskiej dyrektywy w sprawie składowania odpadów (1999/31/WE). EKES wzywa Komisję do zapewnienia właściwego wdrażania europejskiej dyrektywy w sprawie składowania odpadów, aby zasoby drzewne użyteczne dla przemysłu i produkcji energii z zasobów odnawialnych nie były marnowane.

4. Drewno jako doskonałe wielofunkcyjne rozwiązanie pozwalające oszczędzać energię w budynkach

4.1 Efektywność energetyczna jest jednym z głównych elementów strategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Efektywność energetyczna „należy do najbardziej opłacalnych sposobów zwiększenia bezpieczeństwa dostaw energii oraz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń” (6).

4.2 Za 40 % zużycia energii i 36 % emisji CO₂ w UE odpowiedzialne są budynki. Charakterystyka energetyczna budynków ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia krótko- i długoterminowych celów klimatyczno-energetycznych UE.

4.3 Drewno jako materiał budowlany może być opłacalnym rozwiązaniem, jeżeli chodzi o poprawę charakterystyki energetycznej budynków. Jak pokazują wyniki wielu międzynarodowych badań naukowych, emisja gazów cieplarnianych w przypadku budynków o konstrukcji drewnianej jest niższa niż w przypadku budynków o konstrukcji stalowej i betonowej o odpowiednio 26 % i 31 %. Ponadto w sektorze mieszkaniowym budynki o konstrukcji stalowej i betonowej zużywają odpowiednio o 17 % i 16 % więcej energii wbudowanej i emitują o 14 % i 23 % więcej zanieczyszczeń powietrza niż domy o konstrukcji drewnianej. Sektor ten może zatem odegrać istotną rolę w realizacji celu dotyczącego zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych o 80 % do 2050 r., który został wytyczony w planie działania Komisji na okres do 2050 r.

4.4 EKES podkreśla konieczność propagowania budownictwa ekologicznego wykorzystującego przyjazne dla środowiska i zasobooszczędne konstrukcje i procesy w ciągu całego cyklu życia budynku, od fazy projektowej, poprzez budowę, eksploatację, utrzymanie i remonty, aż po wyburzenie. Należy promować stosowanie podejścia opartego na analizie cyklu życia (LCA), które obejmuje wybór materiałów o najmniejszym wpływie na globalne ocieplenie.

4.5 EKES jest rozczarowany faktem, że wciąż istnieją bariery prawne lub mentalnościowe dla szerszego wykorzystania produktów drewnianych i drewnopochodnych w budownictwie mieszkaniowym na terenie UE. Na szczeblu krajowym należy podejmować inicjatywy ad hoc w celu zwiększenia wiedzy władz lokalnych i regionalnych na temat drewna jako materiału budowlanego. Ponadto brak odpowiedniego wykształcenia, szkoleń i umiejętności, nie tylko w przemyśle

drzewnym, lecz także wśród kluczowych zawodów powiązanych (inżynierowie budownictwa, architekci itp.), jest jednym z największych utrudnień uniemożliwiających szersze wykorzystywanie drewna do celów budowlanych.

4.6 Niestety pozytywna rola drewna w budownictwie mieszkaniowym nie zawsze jest w pełni uznawana w aktualnie stosowanych systemach oceny budynków ekologicznych. Niektóre z tych systemów faktycznie zniechęcają do stosowania drewna. EKES wzywa w związku z tym do stosowania powszechnie akceptowanej metodologii analizy cyklu życia, w której dostrzega się wszystkie zalety i wady tego materiału budowlanego, w tym w zakresie magazynowania dwutlenku węgla.

4.7 Propagowanie wykorzystania produktów drewnianych to wybór najbardziej przyjazny środowisku – dzięki wykorzystaniu pełnego potencjału drewna (efektu pochłaniania i efektu substytucji) w budownictwie Europa mogłaby zmniejszyć emisję CO₂ o 300 mln ton (o 15–20 %) (7). EKES stwierdza, że wykorzystanie ekologicznych materiałów budowlanych może zapewnić faktyczne oszczędności energetyczne w budownictwie.

4.8 Bardziej ogólnie, w kontekście bieżącej debaty na temat zmiany klimatu, a w szczególności dyskusji na temat użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa (LULUCF), EKES wzywa władze do:

- uznania roli produktów drewnianych jako magazynu dwutlenku węgla (8);
- promowania stosowania materiałów, które działają jak magazyn dwutlenku węgla i mają niższy ślad węglowy oraz niższy ślad w zakresie wykorzystania innych zasobów.

5. Gospodarka światowa: wyzwania i szanse dla przemysłu drzewnego i meblarskiego

5.1 W obecnych czasach odległość geograficzna nie zapewnia już ochrony przed konkurencją.

5.2 Globalizacja wywarła wpływ na wiele aspektów europejskiego przemysłu drzewnego i meblarskiego:

- Presja importu z krajów o niskich kosztach produkcji – głównie z Azji – nie tylko w segmencie produktów konsumpcyjnych, takich jak meble lub pokrycia podłogowe (parkiety i laminaty), lecz także w odniesieniu do sklejk, w przypadku której wprowadzono już cło antidumpingowe. Ceny sklejk i mebli znajdują się pod silną presją konkurentów, zwłaszcza z Chin.
- Eksport bali (buk, dąb, topola) do Chin, powracających do Europy jako produkty gotowe lub półprodukty. Według danych chińskich służb celnych łączny import bali w pierwszych czterech miesiącach 2010 r. wyniósł 11 mln m³ – o 24 % więcej niż w analogicznym okresie 2009 r. W 2009 r. wartość importowanych produktów drewnianych w ścisłym tego słowa znaczeniu wyniosła 7 mld EUR. Od wielu lat Chiny są największym zewnętrznym dostawcą mebli do UE. Od 2008 r. ponad 50 % całości importu do Europy pochodzi z Chin. Europejski import mebli z Chin jest obecnie o 46,9 % większy niż w 2005 r., choć wartość całkowitego importu mebli wzrosła jedynie o 12,6 %, co uwydatnia przewagę Chin.

(7) CEI-Bois: www.cei-bois.org.

(8) Dušan Vácha, „Harvested Wood Products. Approaches, methodology, application”, TSU Internship / IPCC NGGIP / IGES, Kanagawa, Japonia, maj 2011 r.

(6) Plan na rzecz efektywności energetycznej z 2011 r. – COM(2011) 109 wersja ostateczna.

5.3 Instytucje europejskie powinny zapewniać producentom europejskim i ich konkurentom równe szanse i te same reguły rynkowe. EKES przyjmuje z zadowoleniem propozycję wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej Antonia Tajanego dotyczącą wprowadzenia „testu konkurencyjności” przed podpisywaniem umów o partnerstwie handlowym między UE a krajami trzecimi. W przyszłości umowy handlowe i inwestycyjne powinny być uzgadniane między UE a krajami spoza UE na podstawie oceny skutków sporządzonej przed rozpoczęciem negocjacji. EKES zgadza się także, że konieczne byłoby dokonywanie oceny wpływu wszystkich innych inicjatyw politycznych (dotyczących np. energii, handlu, ochrony środowiska, spraw społecznych i ochrony konsumenta) na konkurencyjność przemysłu przed ich realizacją.

5.4 Ponieważ wielu gospodarczych skutków globalizacji nie sposób ani spowolnić, ani wyeliminować, europejski przemysł drzewny i meblarski będzie zmuszony dalej rozwijać się w kierunku nowych i innowacyjnych segmentów. Sektor ten już teraz koncentruje się na rozwijaniu przewagi konkurencyjnej, takiej jak:

- elastyczna produkcja umożliwiająca dostosowanie produktu do potrzeb klienta;
- spełnianie wymogów dotyczących wysokiej jakości i zaawansowana technologia;
- doskonałe wzornictwo;
- tworzenie wartości innych niż wartość wynikająca z ceny (np. budowanie świadomości marki, satysfakcja klienta z zakupów);
- uwzględnienie obsługi przed- i posprzedażnej;
- szybka dystrybucja przy minimalnych zapasach magazynowych.

5.5 Przemysł europejski koncentruje się na niekończącym się procesie innowacji w zakresie technologii, funkcjonalności i estetyki. Wysoce innowacyjne i oryginalne produkty niszowe są niezbędne, by móc konkurować z przemysłem chińskim, który obecnie jest w stanie wytwarzać wszelkiego rodzaju towary za cenę znacznie niższą od europejskiej.

6. Aspekty społeczne

6.1 Przemysł drzewny i meblarski znajduje się pod ogromną presją wynikającą z wielorakich zewnętrznych czynników obciążających, takich jak globalizacja rynku, przyspieszone tempo zmian technologicznych oraz niedawny globalny kryzys finansowy. Konieczna jest zmiana orientacji strategii rynkowych w celu utrzymania konkurencyjności i statusu ważnego elementu gospodarki europejskiej. Źródłem wyzwań są w szczególności programy emerytalne, niższy od przeciętnego poziom wykwalifikowania siły roboczej oraz kwestia zdolności do pozyskiwania i zatrzymywania młodych kadr oraz zmiany wymogów dotyczących umiejętności. Trzeba ściśle monitorować zmiany w strukturze demograficznej siły roboczej

w tym sektorze oraz z wyprzedzeniem podejmować środki zaradcze, aby nie utrudniać sektorowi pomyślnego rozwoju w przyszłości.

6.2 Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej ma kluczowe znaczenie. Konkretne umiejętności wymagane w cyklu produkcji mebli lub produktów drewnianych mogą decydować o powodzeniu samego produktu. Szkolenie pracowników musi nie tylko opierać się na tradycyjnych modelach, ale także uwzględniać nowe potrzeby rynku i postęp technologiczny.

6.3 Szczególnym powodem do niepokoju w omawianym sektorze jest obecnie starzenie się siły roboczej w większości jego branż, a także jego niepopularność wśród młodych pracowników. Sektor ten potrzebuje pracowników posiadających najnowsze umiejętności i obeznanych z najnowszymi technologiami.

6.4 Aby rozwiązywać te problemy, omawiany sektor współpracuje z organizacjami branżowymi i ze związkami zawodowymi⁽⁹⁾, koncentrując się na kwestii braku umiejętności zawodowych i potrzebie przyciągania młodych pracowników. Jednym z czynników kluczowych dla umocnienia konkurencyjności sektora jest, by dostępna była wystarczająca liczba wykwalifikowanych pracowników, odpowiadająca potrzebom sektora. Programy wyższych szkół zawodowych powinny być dostosowywane do zapotrzebowania na siłę roboczą.

6.5 Branża podejmuje również starania, by zapewnić ochronę personelu przed wpływem szkodliwych czynników w miejscu pracy, realizując przy wsparciu Komisji Europejskiej projekty z zakresu sprawdzonych rozwiązań w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. Zaangażowanie przemysłu drzewnego w tworzenie środowiska pracy zdrowego dla pracowników najlepiej obrazują projekty „REF-Wood” i „Less Dust”. Celem tych inicjatyw podejmowanych przez europejskich partnerów społecznych jest zwiększenie zatrudnienia dzięki poprawie warunków pracy; powinny one doprowadzić do dokonania oceny skutków i określenia dalszych kroków pozwalających zrealizować cele ustalone przez partnerów społecznych. W sektorze drzewnym i meblarskim za kluczową sprawę uważa się zapewnienie możliwości kariery zawodowej i bezpieczeństwa zatrudnienia pracowników, a także ochronę ich zdrowia i dobrego samopoczucia, rozwój umiejętności i kompetencji oraz osiągnięcie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym. EKES z zadowoleniem przyjmuje i popiera karty społeczne dotyczące praw i obowiązków pracowników i pracodawców na poziomie przedsiębiorstwa.

6.6 Trzeba podkreślić, że europejski przemysł drzewny i meblarski ma ogromny potencjał w zakresie tworzenia lokalnych ekologicznych miejsc pracy ze względu na wykorzystywanie surowców odnawialnych i niskie zużycie energii oraz fakt, że zakłady produkcyjne często zlokalizowane są na obszarach wiejskich.

⁽⁹⁾ Na przykład: Karta socjalna Pfeleiderer AG (PASOC), podpisana we Frankfurcie nad Menem 30 listopada 2010 r. http://www.pasoc.innopas.eu/fileadmin/docs/documents/sozialcharta/EN_IFA-PAG.pdf.

7. Badania i innowacje

7.1 W celu zapewnienia sobie dostępu do europejskich programów badawczo-rozwojowych europejski przemysł drzewny powołał, wspólnie z partnerami z sektora celulozowo-papierniczego i właścicielami lasów, platformę technologiczną sektora leśno-drzewnego. Choć niewątpliwie krok ten stworzył możliwość wykorzystania szans płynących z działań badawczo-rozwojowych na szczeblu UE, to dotychczas odniesiono zdecydowanie niewielkie sukcesy, jeśli chodzi o akceptację na szczeblu UE projektów dotyczących przemysłu drzewnego i meblarskiego, ponieważ bardzo nieliczne MŚP posiadają zasoby potrzebne do uczestnictwa.

7.2 Lepiej przystosowane do potrzeb MŚP okazały się unijne programy współpracy w rodzaju projektów ERA-NET, ponadto stworzyły one również inne konkretne możliwości dla przedsiębiorstw z omawianego sektora.

7.3 Zatem aby przemysł drzewny i meblarski w Europie mógł korzystać z większego wsparcia badawczo-rozwojowego, w przyszłych programach UE na rzecz badań i rozwoju trzeba będzie zwrócić szczególną uwagę na specyficzne potrzeby MŚP, by ułatwić im dostęp do programów i dostosować programy do codziennych potrzeb przedsiębiorstw.

7.4 EKES wzywa zatem Komisję Europejską i państwa członkowskie do należytego uwzględnienia tych uwag oraz do rozważenia ich w świetle trwających obecnie konsultacji społecznych na temat zielonej księgi w sprawie wspólnych ram strategicznych dla przyszłego finansowania unijnego na rzecz badań naukowych i innowacji. Ponadto EKES zachęca instytucje europejskie do przeanalizowania inicjatyw, które można by podjąć w celu wsparcia rozwoju innowacji nietechnologicznych.

7.5 Innowacje rozwijają się w sposób naturalny; nie sposób ich uzyskać na żądanie. Władze krajowe i europejskie mogą mimo to wspierać proces innowacji poprzez zapewnianie warunków ramowych, dzięki którym przedsiębiorstwa uznają, że warto inwestować czas i środki we własną przyszłość.

7.6 Europejska polityka surowcowa skupia się raczej na kluczowych materiałach niż na innych surowcach takich jak drewno czy papier z recyklingu. Aby zaradzić tej wyraźnej luce w polityce UE, EKES opowiada się za uwzględnieniem drewna jako surowca o kluczowym znaczeniu w europejskim partnerstwie innowacji w dziedzinie surowców, zgodnie z zaleceniami zawartymi w komunikacie Komisji nt. surowców.

8. Prawa własności intelektualnej i podrabianie produktów

8.1 Ochrona i egzekwowanie praw własności intelektualnej musi być priorytetem, aby zapewnić UE możliwość dalszego konkurencyjnego światowej gospodarce pomimo nasilającego się międzynarodowego zjawiska podrabiania towarów

i piractwa w wielu sektorach. EKES podkreśla potrzebę nasilenia współpracy w dziedzinie praw własności intelektualnej, zwłaszcza poprzez utworzenie europejskiego standardowego patentu.

8.2 EKES przypomina o potrzebie ścisłej współpracy pomiędzy branżą a instytucjami rządowymi (na szczeblu krajowym i europejskim) w celu zwalczania zjawiska podrabiania. Niezbędne jest zapewnienie lepszego wsparcia dla szkoleń urzędników sektora publicznego i służb celnych oraz zwiększenie świadomości problemu wśród konsumentów. Istotną pomocą powinno być również opracowywanie technologii ułatwiających odróżnienie produktów oryginalnych od podrobionych. EKES zaleca, by UE podjęła działania w celu wzmocnienia zdolności instytucjonalnej krajowych służb celnych w zakresie zwalczania handlu towarami podrobionymi.

8.3 Obchodzony w zeszłym roku w Rzymie i kilku innych włoskich miastach „Ogólnokrajowy Dzień Walki z Podrabianiem Produktów”, będący inicjatywą organizacji Confindustria, jest przykładem rozwiązania godnego polecenia. EKES zachęca instytucje europejskie do zorganizowania podobnej imprezy na szczeblu europejskim i krajowym.

8.4 Podrobione wyroby meblarskie mogą być niebezpieczne dla zdrowia, a nawet stanowić zagrożenie dla życia. Dlatego też, aby wzmocnić prawa własności intelektualnej oraz zwalczać podrabianie produktów, EKES zachęca Komisję Europejską do stworzenia „karty produktu” dla wyrobów meblarskich. Taka karta produktu powinna być dołączana do zakupionego wyrobu, aby zagwarantować konieczną przejrzystość w relacjach handlowych między producentami, dystrybutorami i konsumentami. Wyrobom meblarskim wprowadzanym na rynek europejski powinny towarzyszyć przynajmniej następujące informacje: nazwa prawna lub kod wspólnej taryfy celnej wyrobu; nazwa producenta lub importera; pochodzenie wyrobu; obecność jakichkolwiek materiałów lub substancji, które mogą być szkodliwe dla ludzi lub środowiska; informacje na temat wykorzystanych materiałów oraz metod produkcji, jeśli są one istotne dla jakości lub właściwości produktu; instrukcja obsługi.

8.5 Komitet dostrzega prawdziwą potrzebę wsparcia przemysłu drzewnego i meblarskiego poprzez reformy gospodarcze, aby zachęcić do promowania produktów w skali międzynarodowej oraz zapewnić uczciwą konkurencję. UE powinna również zwrócić się z apelem do krajów o gospodarce wschodzącej o zreformowanie systemów krajowych w celu wyeliminowania nieefektywności biurokratycznych lub zrekompensowania za pomocą ceł ewentualnych zaburzeń równowagi regulacyjnej bądź biurokratycznej. Można by również ulepszyć ramy prawne, aby zapewnić jasne ramy regulacyjne dla przedsiębiorstw europejskich chcących inwestować na rynkach państw trzecich.

Bruksela, 26 października 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON